

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรสังคมศึกษาในยุค New normal Development Guidelines for learning Management in Social Studies Curriculum In the New Normal age

พระวิฑูรย์ ปภัสสรญาโณ (โกฏินกรรจ), พระสมพงษ์ ญญฐิโก (เต่าเจ้า), พระมหาสมควร สุณโณ

Phra Witawat Kochakau, Phra Sompong Thaongao, phamahasomkuan kumsuwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail. Witawat.koc@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 2 พฤษภาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 พฤษภาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 4 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรสังคมศึกษา ที่ผู้เรียนใช้ช่องทางและพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลายตามธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์และพัฒนาแนวคิดสำหรับการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นสาระการเรียนรู้ที่เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขการเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา วิชาสังคมศึกษาเป็นเพียงวิชาหนึ่งในหลักสูตร แต่มีสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนที่สนองตอบจุดหมายของหลักสูตร หากกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพก็จะแก้ปัญหาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำของประเทศได้ เพื่อพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 4.0 ภายใน 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) อย่างแน่นอน

เนื้อหาของบทความประกอบด้วย แนวทางการออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา ปัจจัยเกื้อหนุนในการเรียนรู้สังคมศึกษา และการประเมินการเรียนรู้สังคมศึกษา การเรียนรู้สังคมศึกษา ในยุค New normal มี Platform และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนอง Passion ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเอง 5 ประการ นำไปสู่การเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งเป็นคุณภาพของการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนมีพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะรายบุคคล (Personalized learning) ผู้สอนเปิดพื้นที่การเรียนรู้อันมีคุณค่าให้กับผู้เรียน แทนการครอบครองไว้ที่ตนเองแต่เพียงผู้เดียว อันเป็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้ คือการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้; หลักสูตรสังคมศึกษา; New normal.

Abstract

This article The objective is to present teachers' ideas and practices for social studies course management Where learners use a variety of learning channels and areas according to the nature and needs of individual learners Analytical Synthesize and develop concepts for social studies learning management. With a focus on the learners as important as the curriculum for the core of basic education 2008 To develop learners with knowledge and skills consistent with 21st century learning skills It is a learning theme that focuses on peaceful coexistence in Thai and world society, good citizenship Faith in the principles of religion The Social Studies course is just one subject. But there are subjects and learning units that cover the development of learners that meet the goals of the course If the learning management process for social studies is effective, it will solve the country's poor quality education management problem. To develop the country according to the National Strategy 4.0 within 20 years (2017–2036) for sure

The content of the article includes Social Studies Learning Design Guidelines Factors supporting learning in social studies And social studies learning assessment Social studies learning in the New normal era There are various platforms and learning methods to meet the passion of the learners, allowing learners to use their own learning areas in 5 areas Leading to deep learning Which is the quality of learning Every learner has his or her own learning space on an individual basis. (Personalized learning) The instructor opens a valuable learning space for the learners. Instead of taking possession solely for oneself Which is the real value of learning Is to bring what has been learned to benefit the public.

Keywords : Learning management; Social Studies; new normal age.

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคน ให้มีความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพ มีสติปัญญาอารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขตามวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งในช่วงภาวะวิกฤตการแพร่กระจายของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั่วโลก จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับการเรียนการสอนจากห้องเรียนปกติเป็นห้องเรียนออนไลน์ อาจเป็นโอกาสและความท้าทายของอาจารย์บางศาสตร์สาขาวิชา ในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการออกแบบเทคนิคสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

การสร้างบรรยากาศ การจัดการในชั้นเรียนออนไลน์การปรับสร้างสื่อการสอนใหม่ๆ และการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้มากขึ้น และอาจรวมถึงโอกาสในการสร้างผลงานนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ ขึ้นในช่วงภาวะวิกฤต Covid-2019

นอกจากนี้ จุดหมายของหลักสูตร เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในบทความนี้ผู้เขียนจะเรียกสั้น ๆ ว่า “สังคมศึกษา” เพราะเป็นสาระการเรียนรู้ที่เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สังคมศึกษามี 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ ซึ่งมีมาตรฐานที่ครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตร

จากปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้สถานศึกษาต้องหยุดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง และเร่งส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์มีการพัฒนาตนเอง ในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 โดยสถานศึกษาต่างให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับอาจารย์ผู้สอนทั้งองค์กร ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีทักษะเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบเทคนิคการสอน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีการวัดผลประเมินผล ในระบบการสอนแบบออนไลน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาของตนเอง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นโอกาสและความท้าทายในการสร้างผลงานนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุค New normal คือ การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในวิถีใหม่ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดเป็น All for Education ที่มี Soft Power ใช้พลังความร่วมมือโดยไม่ใช้การบังคับให้ทำตาม แต่เป็นความร่วมมือของรัฐ เอกชน ชุมชน ทุกภาคส่วน มาสู่วัฒนธรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทุกภาคส่วนต้องมีการรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเดินหน้าแสวงหาช่องทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นเป้าหมาย กระบวนการจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นที่ใดไม่สำคัญแต่เป้าหมาย คือ จะมีวิธีการเรียนรู้อย่างไรที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ผู้เขียนหวังว่าแนวคิดในบทความนี้จะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งครูและผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองและร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังเนื้อหาบทความต่อไปนี้

1. สังคมศึกษาในยุค New normal กับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ปรัชญาการสร้างความรู้ด้วยตนเองมีอิทธิพลต่อผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) 1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่น่าสนใจ แสดงความเห็นและลักษณะเฉพาะของตนเอง 2) ต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตนเอง 3) ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง 4) เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร 5) ชอบความสนุกสนานและการเล่นถือเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม 6) การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม 7) ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม 8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องคำนึงถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเริ่มต้นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีแนวคิดเรื่อง “ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) พัฒนาโดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills: P 21) ที่ต้องการเห็นเยาวชนมีทักษะ 3R ประกอบด้วย Reading (การอ่าน) Writing (การเขียน) และ Arithmetic (คณิตศาสตร์) และ 7C ประกอบด้วย Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-Culture Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

สาระวิชาหลักและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ภาษาของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครองและความเป็นพลเมืองที่ดี โรงเรียนต้องส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาการให้อยู่ในระดับสูงด้วยการสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เข้าในวิชาหลักทุกวิชา ได้แก่ ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสัมพันธ์กับสาระของสังคมศึกษาทั้ง 5 สาระ ที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุค New normal นั้น ครูต้องทำงานหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้เขียนตั้งใจนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered learning) ที่ครูมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต่อไป

ครูสังคมศึกษา เจเนอเรชัน ซี (Generation C) กับผู้เรียน เจเนอเรชัน แซด (Generation Z)

ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันเป็นวัยที่เรียกกันว่า เจเนอเรชัน แซด (MTHAI, 2016) ซึ่งเกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาที่มีลักษณะที่ครูควรทำความเข้าใจและนำไปเป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ การมีสมาร์ตโฟนเป็นอวัยวะที่ 33 เป็นมนุษย์ข้อมูลที่ห่วงอนาคต เชื่อมโลก เชื่อมวัฒนธรรม มีความอดทนต่ำ มีแนวโน้มเป็นมนุษย์หลายงาน (มนัสนันท์ หัตถศักดิ์, 2557) ต้องการความรักและความห่วงใย มีต้นแบบในวัยใกล้เคียงกัน ต้องการเหตุผลและหาความรู้ได้ทุกที่ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่

ครูสังคมศึกษาคู่นี้จึงต้องให้ความสำคัญในการจัดห้องเรียนที่นำเอาเทคโนโลยีมาเสริมกับกิจกรรมการเรียนรู้ให้แรงจูงใจ มีการแข่งขัน มีรางวัล จะทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้และครูต้องปรับตัวให้เข้ากับ เจเนอเรชัน แซด โดยการพัฒนาตนเองให้เป็น เจเนอเรชัน ซี (มนัสนันท์ หัตถศักดิ์, 2557; กระจุก, 2556; สวทช., 2560) ที่สามารถใช้สมาร์ตโฟน อินเทอร์เน็ต และโซเชียลมีเดีย เป็นผู้แบ่งปันความรู้และข้อมูลข่าวสาร

ดังนั้น ครูสังคมศึกษาต้องตระหนักอยู่เสมอว่าผู้เรียนยุคนี้เป็น เจเนอเรชัน แซด ครูจึงต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (3R และ 7C) นอกจากนี้ต้องเสริมด้วยการพัฒนาสมอง ตามแนวคิดของ โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) 5 ด้าน ได้แก่ สมองด้านวิชาและวินัย ด้านสังเคราะห์ ด้านสร้างสรรค์ ด้านเคารพให้เกียรติ และด้านจริยธรรม เพื่อให้เกิดมิติทางปัญญา

2. New normal ทางการเรียนรู้

New normal แปลว่าความปรกติใหม่หรือฐานชีวิตใหม่ หมายถึง วิธีชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากเดิม อันเนื่องมาจากมีเหตุปัจจัยบางอย่างมากระทบ จนทำให้วิถีชีวิตแบบเดิมที่คุ้นเคยต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีชีวิตใหม่ที่ไมคุ้นเคย รวมทั้งวิถีชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับตัวเพื่อดำรงไว้ซึ่งศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง

New normal ราชบัณฑิตยสภา โดยศาสตราจารย์นายแพทย์สุรพล อิศโรกรศีล นายราชบัณฑิตยสภา ได้เผยแพร่ข้อความผ่าน Facebook ที่ใช้ชื่อว่า Surapol Issaragrisil เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2563 เวลา 04.05 น.ระบุว่า “ราชบัณฑิตบัญญัติศัพท์คำว่า New normal โดยการพิจารณาศัพท์บัญญัติและนิยามของคำว่า New normal และ New norm

โดยคำว่า New normal นั้นมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด -19 เป็นวลีและเป็นสำนวนซึ่ง Oxford dictionary ได้ให้คำนิยามว่า "A previously unfamiliar or atypical situation that has become standard, usual, or expected. หมายถึง สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปรกติผู้คนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน ต่อมาเมื่อเกิดเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่าง จึงมีการเปลี่ยนแปลงทำให้สถานการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น กลายเป็นสิ่งที่ปรกติและเป็นมาตรฐาน"

New normal ทางการศึกษา หากวิเคราะห์ความหมายของคำว่า New normal ตามที่ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น แล้วเทียบเคียงมาสู่บริบทของการเรียนรู้ จะทำให้สามารถให้ความหมายของคำว่า New Normalในการเรียนรู้ได้ว่า หมายถึง สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ซึ่งแต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปกติ ผู้สอนและผู้เรียนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน ต่อมาเมื่อเกิดเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่างส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จนทำให้สถานการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นกลายเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐานใหม่ของการเรียนรู้ ยกตัวอย่างเช่น ปรากฏการณ์ที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้ช่องทางออนไลน์เป็นสื่อกลางการจัดการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2563 เป็นต้นมา ถือได้ว่าเป็น New normal ประการหนึ่งในบริบทของการเรียนรู้ที่จะพัฒนาไปเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐานใหม่ต่อไปในอนาคต แสดงภาพประกอบของ New normal ทางการศึกษา สภาพ New normal ทางการศึกษา อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 มีลักษณะดังนี้

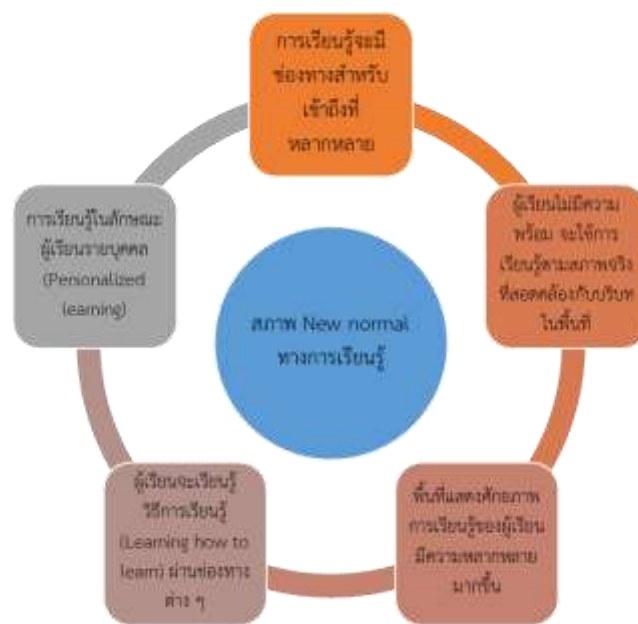
1) การเรียนรู้จะมีช่องทางสำหรับเข้าถึงที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางการศึกษาออนไลน์ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก (Smart devices) เป็นของตนเอง และจะใช้ประโยชน์ในการสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น การติดต่อสื่อสารกับผู้สอนแบบ Real time ผู้สอนที่เคยบรรยายความรู้ผ่านระบบออนไลน์ จะปรับเปลี่ยนมาเป็นการโค้ชแบบออนไลน์ (Online coaching) หรือการโค้ชผ่านระบบการเรียนรู้ออนไลน์มากขึ้น

2) สำหรับผู้เรียนที่ไม่มี Smart devices จะใช้การเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่มากขึ้น การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ (Project – Based Learning) ที่บูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นโค้ชการเรียนรู้ในพื้นที่มากขึ้น ผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น

3) พื้นที่แสดงศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้น จากเดิมอาจจะเป็นพื้นที่ในชั้นเรียนหรือเวทีการประกวดต่าง ๆ มาเป็นพื้นที่ทั้งในโลกจริง ในครอบครัว ในชุมชนหรือในสังคม ตลอดจนพื้นที่ในโลกออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้และความคิดสร้างสรรค์ไปทำประโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้ร่วมเรียนรู้ด้วยจิตอาสา

4) ผู้เรียนจะเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning how to learn) ผ่านช่องทางต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งเรียนรู้วิธีการพัฒนาวินัยในตนเอง (Self-discipline) เพื่อที่จะสามารถกำหนดเป้าหมายทางการเรียนรู้ แสวงหาวิธีการเรียนรู้ ควบคุมและกำกับตนเองในการเรียนรู้ รวมทั้งประเมินการเรียนรู้ของตนเอง (Self-assessment) ได้

5) การเรียนรู้ในลักษณะ Personalized learning หรือการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนรายบุคคลจะมีมากขึ้น ผู้สอนจะออกแบบการเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น ผู้สอนจะไม่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเหมารวม (One size fits all) อีกต่อไป ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด อีกทั้งยังคงไว้ซึ่งศักยภาพด้านการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังภาพประกอบที่ 1

แผนภาพที่ 1 สภาพ New normal ทางการเรียนรู้

ดังนั้นการเรียนรู้และปรับตัวของผู้สอนใน New normal เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสภาพปรกติใหม่ (New normal) อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้สอนควรเร่งเรียนรู้และปรับตัวในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) ออกแบบการเรียนรู้ให้หลากหลายและตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ทั้งการเรียนรู้แบบ Face to Face และการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเปิดพื้นที่ของการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้ได้มากที่สุด
- 2) พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีลักษณะเป็น Active learning ที่ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าการนั่งฟังการบรรยายเท่านั้น
- 3) พัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานหรือ Hybrid learning ที่มี Platform การเรียนรู้ที่หลากหลายทั้ง Platform แบบ Face to Face และ Platform ออนไลน์

- 4) พัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้แล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพราะเป็นปัจจัยชี้ขาดการมีงานทำในอนาคตของผู้เรียน
- 5) พัฒนาทักษะการใช้พลังคำถามที่กระตุ้นการคิดขั้นสูงโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทั้งในรูปแบบ Face to Face และการใช้พลังคำถามออนไลน์
- 6) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกได้ดีกว่าเนื้อหาสาระแบบทั่ว ๆ ไปที่ไม่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน
- 7) ออกแบบระบบการดูแลช่วยเหลือทางการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการที่หลากหลายสามารถตอบสนองผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว
- 8) พัฒนาทักษะการโค้ชเพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนทั้งการโค้ชแบบ Face to Face และการโค้ชผ่านการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพราะการโค้ชจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะการคิดขั้นสูง
- 9) พัฒนาทักษะการวัดและประเมินผลที่เสริมพลังตามสภาพจริง เพราะผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการประเมินตามสภาพจริง มากกว่าการทำแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ทำแบบเรียน
- 10) พัฒนาทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ (Creative feedback) เพราะจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และแรงปรารถนา (Passion) ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็น New normal ของการเรียนรู้ในอนาคต
- 11) น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตน พร้อมทั้งการมีคุณธรรมจริยธรรมและความรู้เชิงวิชาการที่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Face to Face หรือการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งกล่าวได้คือ New normal ทางการเรียนรู้ เป็นความปรกติใหม่ที่ผู้เรียนมีช่องทางและพื้นที่ของการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ใช้ศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้นภายใต้การมีวินัยในตนเองทำให้ผู้สอนต้องเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับ ความเป็น New normal ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

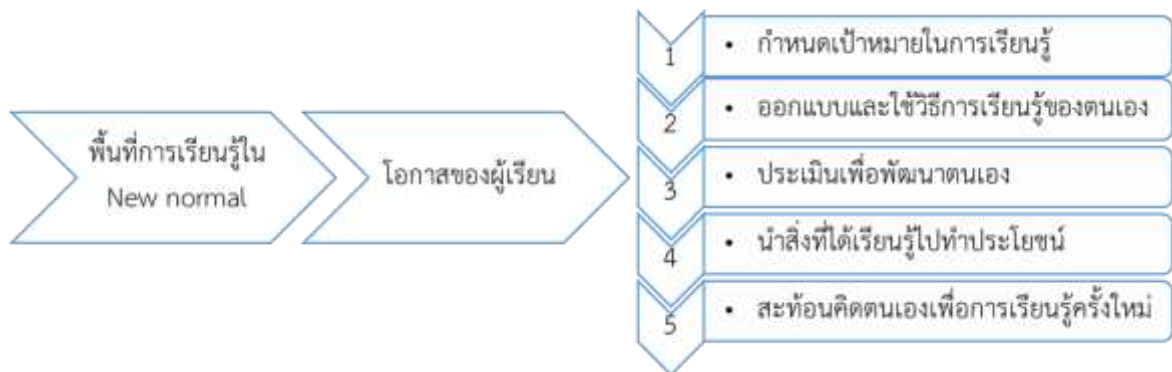
3. การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา ใน New normal

3.1 พื้นที่การเรียนรู้ (Learning space)

พื้นที่การเรียนรู้ หมายถึง โอกาสที่ผู้เรียนได้รับจากผู้สอน ในการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ ออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ตลอดจนโอกาสที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปทำประโยชน์ต่อส่วนรวมและสะท้อนคิดกลับมายังตนเอง (Self-reflection) อีกครั้งว่าสิ่งที่

ตนเองจะเรียนรู้ต่อไปคืออะไรแล้วกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ใหม่ด้วยตนเองอีกครั้ง แล้วลงมือเรียนรู้ต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด การเรียนรู้เชิงลึก (รู้จริง รู้ชัด) (Deep learning) จะไม่เกิดขึ้น หากพื้นที่ทั้งหมด ยังเป็นของผู้สอน การสอนออนไลน์ ไม่ใช่ New normal “คุณภาพของการเรียนรู้” คือ New normal ดังนี้

แผนภาพที่ 2 พื้นที่การเรียนรู้ใน New normal

3.2 หลักการออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุค New normal

การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา คือ การวางแผนอย่างแยกคาง ด้วยสติและปัญญาของผู้สอน บนรากฐานปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้มี Passion ที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านช่องทางและวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติความถนัดของตนเอง จนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก และเห็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ประเมินตนเอง นำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ และสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการ ออกแบบการเรียนรู้แบบทั่วไปที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย และวิธีการเรียนรู้ ที่คิดว่าดีที่สุดสำหรับผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้แบบทั่วไปนำไปสู่การเรียนรู้ที่มี ลักษณะเป็น Passive learning เพราะผู้เรียนไม่มีความรู้สึกกว่าตนเอง เป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Ownership) ถึงแม้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ จะตื่นเต้นและท้าทายเพียงใด แต่ก็เป็นเพียงความตื่นเต้นท้าทาย เพียงชั่วคราว ขาดความยั่งยืนที่จะเสริมสร้างการเรียนรู้ในระยะยาว

แผนภาพที่ 3 หลักการออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา ใน New normal

3.3 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา ใน New normal

การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา ใน New normal มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึกคือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ การ ออกแบบการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้นดังกล่าว ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) วิเคราะห์ Passion ของผู้เรียน ว่าอะไรที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้มี Passion ในการเรียนรู้ ซึ่ง ผู้เรียนแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้นแตกต่างกัน หากผู้สอนค้นพบสิ่งกระตุ้น Passion ดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้น ของพฤติกรรมการเรียนรู้อันพึงประสงค์ของผู้เรียนเช่น ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion ของผู้เรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion จะช่วยทำให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตรงกันข้ามหากกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ สอดคล้องกับ Passion ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมไม่ยอมการเรียนรู้

3) วิเคราะห์ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ช่วยทำให้ ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง (หลายเส้นทางเป้าหมาย เดียวกัน) สำหรับ Platform การเรียนรู้นั้น อาจจะเป็นการเรียนรู้บนโลกออนไลน์ การเรียนรู้ที่โรงเรียน การ

เรียนรู้ที่บ้านการเรียนรู้ที่ชุมชน ส่วนวิธีการเรียนรู้ควรเน้นวิธีการเรียนรู้ตามแนวทาง Active learning ในทุก Platform เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สะท้อนคิด และถอดบทเรียนเป็นแก่นของความรู้ซึ่งการถอดบทเรียนจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก

4) เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละ Platform และวิธีการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized learning) หรือการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้ของตนเอง

5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม และ 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิดตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ครั้งใหม่ หากผู้สอนเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มากเท่าใด การเรียนรู้เชิงลึกจะเกิดขึ้นได้มากเท่านั้น

6) ประเมินประสิทธิภาพของ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ว่าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการประเมินในส่วนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพื้นที่การเรียนรู้มากขึ้น

การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา ในยุค New normal ดังที่ได้กล่าวมาต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเกื้อหนุนกัน เช่น ความรู้และความสามารถด้านวิชาชีพครู ความรู้ทางด้านเนื้อหาสาระ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีของผู้สอน เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็น New normal ของครูในอนาคต

4. ปัจจัยเกื้อหนุนในการเรียนรู้สังคมศึกษา ในยุค New normal

การเรียนรู้ในปัจจุบันมีลักษณะเป็น Hybrid Learning หรือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้ช่องทางและ Platform ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของตนเอง ทั้งการเรียนรู้แบบ Online , Onsite, On demand ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสบายกายสบายใจเพื่อให้เกิดเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มตามศักยภาพ การเรียนรู้ที่มีความสบายกายสบายใจมีปัจจัยเกื้อหนุนได้แก่ 1) มีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมที่สะอาด 2) มีสภาพห้องเรียนที่มั่นคงปลอดภัย 3) มีอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ 4) มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย 5) มีผู้สอนและเพื่อนเป็นมิตรที่ดี 6) มีการสื่อสารที่เข้มแข็งเบิกบาน และ 7) มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสมดุลดังต่อไปนี้

1) มีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมที่สะอาด คือ การที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีปริมาณออกซิเจนเพียงพอที่จะนำไปเลี้ยงสมองได้ดี

อีกทั้งมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ อีกทั้งควรมีการจัดวางสิ่งของต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ

2) มีสภาพห้องเรียนที่มั่นคงปลอดภัย คือ การที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความมั่นคงแข็งแรง ให้ความปลอดภัยแก่ร่างกาย ได้ดีไม่พังทลายได้ง่าย หมายความว่ารวมถึงห้องเรียนในโรงเรียนโดยทั่วไป และห้องเรียนที่บ้าน ซึ่งอาจจะไม่มีลักษณะเป็นห้องสี่เหลี่ยมเหมือนกับที่โรงเรียน แต่อาจจะเป็นมุมใดมุมหนึ่งของบ้านก็ได้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ และห้องเรียนตามสภาพจริงอีกด้วย

3) มีอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ คือ การที่ผู้เรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาดมีคุณค่าทางโภชนาการและมีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างเพียงพอที่จะนำไปใช้เป็นพลังงานในการคิด และการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังหมายถึงการได้ดื่มน้ำสะอาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำงานของร่างกาย อย่างไรก็ตามการดื่มน้ำจะต้องเหมาะสมกับความต้องการของร่างกายด้วย เพราะหากดื่มน้ำมากเกินไปจะเป็นผลเสียต่อร่างกาย และไม่ควรถูกรดน้ำอย่างรวดเร็วเพราะจะมีผลกระทบต่อการทำงานของหัวใจ

4) มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การที่ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้แหล่งใด ๆ ตามที่ผู้เรียนต้องการ และสามารถตอบสนองความใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ในชุมชน ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) มีผู้สอนและเพื่อนเป็นมิตรที่ดี คือ การที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้สอนและเพื่อนที่มีความรัก ความสามัคคี มีความปรารถนาดีต่อกันเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปัน ไม่แก่งแย่งแข่งขันกัน ผู้สอนให้ความรักความเมตตาต่อผู้เรียนทุกคนเท่าเทียมกันมีความเป็นกัลยาณมิตร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) น่ารัก 2) น่าเคารพ 3) น่าเจริญใจ 4) รู้จักพูดให้ได้ผล 5) อุดหนุนถ้อยคำ 6) แกล้งเรื่องลึกล้ำให้เข้าใจง่าย และ 7) ไม่ชักนำไปในเรื่องเสื่อมเสีย

6) มีการสื่อสารที่เข้มขึ้นเบิกบาน คือ การที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นผ่านการใช้ภาษาสัทภาพเรียบร้อย สื่อสารด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสารออนไลน์การสื่อสารในโลกเสมือน การสื่อสารใน Social media และการสื่อสารแบบ Face to Face ซึ่งวาจาที่เข้มขึ้นจะช่วยเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ของผู้เรียน

7) มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสมดุล คือ การที่ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนอิริยาบถในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้งการยืน การเดินการนั่ง ซึ่งการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสมดุล จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น กระปรี้กระเปร่า ตื่นตัวในการเรียนรู้ และเป็นผลดีต่อระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ

ซึ่งปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสบายกายสบายใจ ในการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็น Hybrid Learning ทั้ง 7 ประการคือสิ่งที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ภายใต้บริบทการเรียนรู้ในภาวะปกติใหม่หรือ New normal

5. การประเมินการเรียนรู้สังคมศึกษา ใน New normal

การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือ Self-assessment for improvement เป็นการประเมินตนเองของผู้เรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ (ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินตนเอง) แล้วนำผลการประเมินมาสะท้อนคิด (Reflection) และถอดบทเรียน (Lesson Learned) และปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการรู้คิด ทักษะกระบวนการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตนเอง

การประเมินการเรียนรู้ใน New normal เปลี่ยนแปลงจากการประเมินเพื่อตัดสินความรู้ความสามารถของผู้เรียน (Judgement) มาเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for learning) เน้นการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง (Self-assessment) มากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว

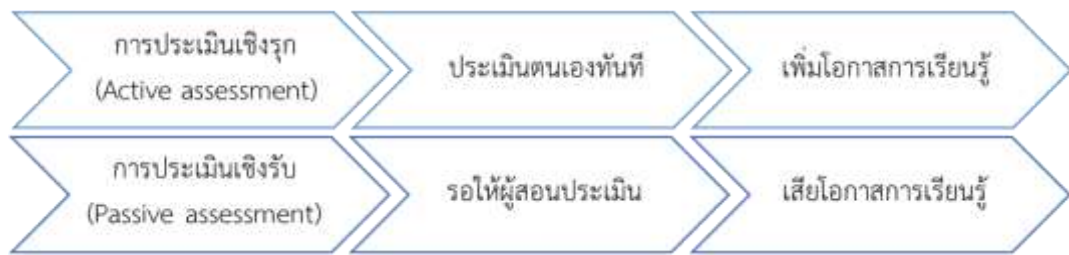
5.1 Growth mindset ของการประเมินใน New normal

Growth mindset ของการประเมินใน New normal เป็นหัวใจสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงจากการประเมินเพื่อตัดสิน (Assessment for judgement) ไปสู่การประเมินเพื่อพัฒนา (Assessment for improvement) ได้ประสบความสำเร็จ

การประเมินเพื่อตัดสินได้สร้างความกดดันให้กับผู้เรียนจากเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมินเหล่านั้น และไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และคุณลักษณะของความเป็นนวัตกรรม ที่ต้องมี Mindset ของการประเมินเพื่อพัฒนา มากกว่าการประเมินเพื่อตัดสิน เพราะนวัตกรรมต้องนำผลการประเมินไปปรับปรุงนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา

ผู้สอนมีบทบาทพัฒนาผู้เรียนให้มี Growth mindset ต่อการประเมินในรูปแบบใหม่ ที่เน้นการประเมินตนเองแล้วนำไปสู่ การสะท้อนคิดและถอดบทเรียน จนเกิดความรู้และปัญญาที่จะมองเห็นว่าจะต้องเรียนรู้และปรับปรุงตนเองในส่วนใด และจะใช้วิธีการปรับปรุงอย่างไร ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของตนเอง

จุดเน้นสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ใน New normal คือ การประเมินเชิงรุก (Active assessment) คือ ไม่ต้องรอให้ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน แต่ผู้เรียนประเมินตนเองทันที แทนที่แบบเดิมที่เป็นการประเมินเชิงรับ (Passive assessment) คือ ต้องรอให้ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ทำให้เสียโอกาสการเรียนรู้โดยไม่จำเป็น

แผนภาพที่ 4 การประเมินเชิงรุกและการประเมินเชิงรับ

Growth mindset ของการประเมินใน New normal มีความแตกต่างจาก Mindset การประเมินที่ผ่านมาดังนี้

Mindset การประเมินที่ผ่านมา	Growth mindset ของการประเมินใน New normal
- การประเมินคือการพิสูจน์ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด	- การประเมินคือการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่ามีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา
- ผลการประเมินไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้	- สามารถแก้ไขผลการประเมินได้เมื่อผู้เรียนมีศักยภาพที่สูงขึ้น
- มุ่งเน้นการประเมินแล้วนำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น	- มุ่งเน้นการประเมินแล้วนำไปตรวจสอบตนเอง
- ประเมินแล้วก็แล้วกัน	- ประเมินแล้วต้องนำไปพัฒนา
- ประเมินไม่ผ่านสามารถซ่อมได้	- ประเมินผ่านก็สามารถซ่อมได้
- ประเมินครั้งเดียวเลิก	- ประเมินไปเรื่อย ๆ

ตารางที่ 1 ความแตกต่างจาก Mindset การประเมินที่ผ่านมา

สิ่งท้าทายความคิดที่จะนำไปสู่ Growth mindset ของการประเมินใน New normal คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองจากผลการประเมินที่ผ่านมาได้แบบไม่มีเงื่อนไขจนกว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของตนเอง เพราะการเรียนรู้เป็นของผู้เรียน ไม่ใช่ของผู้สอน

ความสำคัญของการประเมินตนเองใน New normal การประเมินตนเองของผู้เรียน จะเป็นวิธีการหลักของการประเมินการเรียนรู้ใน New normal เนื่องจากการเรียนรู้ใน New normal ผู้เรียนจะมี Platform ในการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น มีทางเลือกในการเรียนรู้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้การประเมินโดย

ผู้สอนฝ่ายเดียวจะไม่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนได้ และไม่มีสารสนเทศอย่างเพียงพอ ในการนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องใช้การประเมินตนเองของผู้เรียนเข้ามาช่วย

การประเมินตนเองของผู้เรียน มีจุดเน้นคือ การให้ผู้เรียนใช้การประเมินตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ชนิดหนึ่ง (Assessment as Learning) ผู้เรียนประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ แล้วเรียนรู้จากผลการประเมินนั้น และแสวงหาแนวทางพัฒนาตนเองต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด การประเมินตนเองมีประโยชน์ต่อผู้เรียนหลายประการ ดังนี้

- 1) การประเมินตนเองช่วยกระตุ้นคุณลักษณะการมีวินัยในการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในอนาคตเพราะต้องใช้การประเมินเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต
- 3) ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสะท้อนคิดและการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง และพยายามตอบคำถามนั้นด้วยตนเองและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมการเรียนรู้ (Transform) ต่อไป
- 4) ผู้เรียนได้ใช้ผลการประเมินตนเองในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของตนเองกำกับตนเองไปสู่เป้าหมายและพัฒนาต่อยอดไปอย่างต่อเนื่อง
- 5) การประเมินตนเองช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้และทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องปรับปรุงกำหนดเป้าหมายและวิธีการปรับปรุงด้วยตนเอง และนำไปสู่การปฏิบัติในลักษณะวงจรการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Development Cycle) ที่เป็นรากฐานของคุณลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.2 บทบาทของผู้สอนสำหรับการประเมินการเรียนรู้ใน New normal

บทบาทของผู้สอน สำหรับการประเมินการเรียนรู้ใน New normal เป็นบทบาทที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้อย่างมีคุณภาพและเกิดการเรียนรู้จากการประเมิน ดังนี้

- 1) สร้างบรรยากาศความไว้วางใจ (Trust) ในการประเมินตนเอง ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยที่จะประเมินตนเองตามข้อมูลที่เป็นจริง
- 2) กระตุ้นผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของการประเมินตนเองในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ ที่มีใช้เพียงแค่การตัดสินผลการเรียนรู้
- 3) อำนวยความสะดวกด้านเครื่องมือประเมินที่ผู้เรียนอาจจะต้องใช้เป็นแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการประเมินตนเอง ซึ่งเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและถอดบทเรียนจากการประเมินตนเองได้ดีขึ้น

4) ตรวจสอบผลการประเมินตนเองของผู้เรียนแล้วให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับคุณภาพของการประเมินตนเอง ทั้งในแง่กระบวนการประเมินตนเอง ผลการประเมินตนเอง ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาตนเองจากผลการประเมิน

5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการประเมิน การสะท้อนคิดและถอดบทเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น

การประเมินการเรียนรู้ใน New normal มุ่งเน้นการใช้วิธีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Self-assessment for improvement) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการประเมินตนเองซึ่งเป็นจุดเน้นของการประเมินการเรียนรู้ใน New normal

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองในลักษณะของการประเมินเชิงรุก (Active assessment) ที่เป็นการประเมินตนเองทันทีเมื่อมีการเรียนรู้เกิดขึ้น แทนที่การประเมินเชิงรับ (Passive assessment) ที่ต้องรอให้ผู้สอนประเมิน ทำให้เสียโอกาสการเรียนรู้ บทบาทผู้สอนยังคงมีความสำคัญ โดยต้องจัดเตรียมเครื่องมือการประเมินต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ในการประเมินตนเอง อีกทั้งยังต้องให้ข้อมูลย้อนกลับต่อคุณภาพของการประเมินตนเองของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้มากขึ้น

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในยุค New normal คือ การออกแบบการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ผู้เรียนทุกคนมีพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะ Personalized learning ผู้สอนเปิดพื้นที่การเรียนรู้อันมีคุณค่าให้กับผู้เรียน แทนการครอบครองไว้ที่ตนเองแต่เพียงผู้เดียว เป็นความปรกติใหม่ที่ผู้เรียนมีช่องทางและพื้นที่ของการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ใช้ศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้น ภายใต้การมีวินัยในตนเองทำให้ผู้สอนต้องเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับ ความเป็น New normal ในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเกื้อหนุนกัน เช่น ความรู้และความสามารถด้านวิชาชีพครู ความรู้ทางด้านเนื้อหาสาระ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีของผู้สอน สิ่งที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญ ให้ความใส่ใจ และนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ภายใต้บริบทการเรียนรู้ในภาวะปรกติใหม่หรือ New normal ควรมุ่งเน้นการใช้วิธีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Self - Assessment for improvement) ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ให้ดียิ่งขึ้นโดยครูและผู้เรียนเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร เพื่อสนองต่ออยู่ทศวรรษชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.mengrai.ac.th/E-booktrain/sara.doc>.
- กุลวดี ทองไพบูลย์. (2563). *เข้าใจเด็กยุคใหม่เพื่อการเลี้ยงลูกให้ดีขึ้น*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2563 จาก <https://th.theasianparent.com/เข้าใจเด็ก ยุคใหม่-generation-z->.
- เกษม วัฒนชัย. (2553). *การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรมฉบับประชาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, (2558). *จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2560) *การบูรณาการการเรียนการสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา* Woravit nithedsilp. An Integrated Instruction with Art and Cultural Preservation for Lanna Community. TC11 วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. 285-295
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *เทคนิคการดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2563 จาก www.thaihealth.or.th/Content/42611-เทคนิคการดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ.html
- สุรพล อิศโรกรศีล. (2563). *ราชบัณฑิตบัญญัติศัพท์คำว่า New normal*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2563 จาก <https://workpointtoday.com/-new-normal>.
- Sackstein, Atarr. (2015). *Teaching Students to Self-Assess : How Do I Help Students Reflect and Grow as Learners* Alexandria, VA: ASCD
- Nye, Jr. Joseph S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York : Public Affairs.
- Decaroli , J. (1973). “*What Research Say to the Classroom Teacher : Critical Thinking*”. Social Education.
- Dewey , J . (1933). *How We Think*. New York: Health and Company.
- Dressel, P.L. (1957). & Mayhew, L.B. *General Education: Explorations in Evaluation*. 2nd ed. Washington, D.C.: American Council on Education.
- Feely, A.J. (1976). *Argumentation and Debate : Rational Decision Making*. 2d ed. Belmont : Wadsworth Publishing Co., Inc.
- Gagne', R. M. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*. New York: CBS College Publishing.